

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ**ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ**

Εξ αποστάσεως μεταπτυχιακό πρόγραμμα στην Ειδική Εκπαίδευση

Διάγραμμα μαθήματος (CIP)

Τίτλος μαθήματος:	Διαπολιτισμική και Ενιαία Εκπαίδευση				
Κωδικός:	DLSPEN509				
Κατηγορία:	Επιλεγόμενο				
Επίπεδο:	Master (MEd), επίπεδο 7				
Έτος σπουδών:	1 ^ο / 2 ^ο έτος				
Εξάμηνο:	2 ^ο / 3 ^ο εξάμηνο				
Όνομα διδάσκοντος/ουσας:					
ECTS:	10	Διαλέξεις / εβδομάδα	minimum 5 τηλεδιασκέψεις, minimum 10 διδακτικές ώρες/ 13 διδακτικές εβδομάδες	Εργαστήρια/ εβδομάδα	-
Σκοπός και στόχοι μαθήματος:	<p>Το μάθημα αναπτύσσεται γύρω από την παραδοχή ότι η διαπολιτισμική εκπαίδευση αφορά σε όλους τους μαθητές/τριες - όλους τους ανθρώπους, γενικά - ανεξάρτητα από το υπόβαθρό τους (εθνικό, γλωσσικό, φυλετικό κλπ.). Η διαπολιτισμική εκπαίδευση θεωρείται ως ένα βασικό εργαλείο για την αντιμετώπιση κάθε μορφής κοινωνικής αδικίας στον εκπαιδευτικό τομέα και όχι μόνο, μέσω κριτικής σκέψης. Παράλληλα, το μάθημα συζητά τις συνδέσεις μεταξύ των επιστημονικών πεδίων της Διαπολιτισμικής και Ενιαίας (Συμπεριληπτικής) Εκπαίδευσης, καταλήγοντας σε συμπεράσματα σχετικά με την ισότιμη συμμετοχή και αποτελεσματική υποστήριξη στην εκπαίδευση όλων των μαθητών, εστιάζοντας σε εκείνους με μεταναστευτικό υπόβαθρο και Ε.Ε.Α., καθώς και σε εκείνους που κινδυνεύουν με αποκλεισμό λόγω των προαναφερθέντων παραγόντων.</p> <p>Το μάθημα χωρίζεται σε τέσσερις ευρείες ενότητες. Στην πρώτη ενότητα συζητώνται θεμελιώδεις όροι από τις παιδαγωγικές επιστημές και ιδιαίτερα τη διαπολιτισμική εκπαίδευση, όπως η ταυτότητα, η διαφορετικότητα, ο διαπολιτισμικός διάλογος κ.λπ., με βάση επίκαιρη βιβλιογραφία από το συγκεκριμένο τομέα. Η εν λόγω συζήτηση βασίζεται σε παραδείγματα από</p>				

το κυπριακό, το ελλαδικό, αλλά και διεθνή εκπαιδευτικά περιβάλλοντα και επιτρέπει την αποσαφήνιση ζητημάτων που σχετίζονται με την έννοια των στερεοτύπων. Τα πιο πάνω συζητώνται υπό το πρίσμα, μεταξύ άλλων, δημογραφικών εξελίξεων, όπως η μετανάστευση πληθυσμών, που θεωρούνται χαρακτηριστικά της παγκοσμιοποίησης στον 21ο αιώνα. Εξετάζονται, ακόμη, διαφορετικές πτυχές της ετερότητας και της ταυτότητας, ενώ λαμβάνονται υπόψη οι προκλήσεις για τη φιλοξενία μειονοτήτων και μεταναστευτικών ομάδων στην Κύπρο, την Ελλάδα και τον υπόλοιπο κόσμο.

Στη δεύτερη ενότητα οι φοιτητές αναλύουν την εμφάνιση και εξέλιξη των πέντε μοντέλων εκπαίδευσης για τη διαχείριση της διαφορετικότητας (αφομοίωση, ενσωμάτωση, πολυγλωσσία, μοντέλο κατά των διακρίσεων και διαπολιτισμικότητα) από ιστορική και εννοιολογική άποψη. Δίνεται μεγαλύτερη έμφαση στο διαπολιτισμικό μοντέλο (κύριοι στόχοι, αρχές, εκπαιδευτικά χαρακτηριστικά και, ακόμη, παρανοήσεις σχετικά με το εν λόγω ζήτημα). Επιπλέον, οι φοιτητές συζητούν τις προκλήσεις που τίθενται για τα εκπαιδευτικά συστήματα, καθώς και για τις σχολικές κοινότητες ειδικότερα, από τις προσπάθειες για εφαρμογή του διαπολιτισμικού μοντέλου, ενώ διερευνούν περαιτέρω και αναστοχάζονται σχετικά με τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα του πολιτισμικού σχετικισμού.

Η τρίτη ενότητα εστιάζει στην έννοια της διαφορετικότητας (πολιτισμική, θρησκευτική, γλωσσική, φυλετική) και τη διαχείρισή της στον σημερινό πολυπολιτισμικό κόσμο. Στο πλαίσιο αυτό, εξετάζεται η συμβολή διεθνών οργανισμών, όπως τα Ηνωμένα Έθνη, για την προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της κοινωνικής δικαιοσύνης, της αμοιβαίας κατανόησης και της διατήρησης της ειρήνης. Επιπρόσθετα, οι φοιτητές συζητούν τον αντίκτυπο της διαφορετικότητας στην εκπαίδευση, και πιο συγκεκριμένα, τις προκλήσεις που προκύπτουν για τις εκπαιδευτικές κοινότητες. Επιπλέον, η έννοια της διαφορετικότητας εξετάζεται υπό την προοπτική της ενιαίας εκπαίδευσης, διερευνώντας τις διαστάσεις της διαφορετικότητας που σχετίζονται με τις ικανότητες, το φύλο, το κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο κ.λπ.

Στην τέταρτη ενότητα δίνεται έμφαση στη διερεύνηση της επιστημονικής γνώσης που σχετίζεται με τη διασφάλιση ποιοτικής εκπαίδευσης, ίσης συμμετοχής και αποτελεσματικής υποστήριξης στη μάθηση όλων των μαθητών, εστιάζοντας σε εκείνους με μεταναστευτικό υπόβαθρο και Ε.Ε.Α., καθώς και σε εκείνους που κινδυνεύουν με αποκλεισμό λόγω των προαναφερθέντων παραγόντων. Συζητούνται αποτελέσματα από τρέχουσες μελέτες στην Ελλάδα, την Κύπρο καθώς και διεθνώς, με έμφαση στη βιβλιογραφία που συζητά τις διαπλεκόμενες διαστάσεις μεταξύ των επιστημονικών τομέων της διαπολιτισμικής και της ενιαίας εκπαίδευσης. Οι φοιτητές αναμένεται να καταλήξουν σε συμπεράσματα και να προβληματιστούν σχετικά με εκπαιδευτικές πρακτικές που υποστηρίζουν τη μάθηση σε τάξεις μεικτών ικανοτήτων.

Η τελευταία ενότητα αυτού του μαθήματος εστιάζει στις εκπαιδευτικές πρακτικές στο πλαίσιο της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης. Εξετάζονται

	<p>παράγοντες που δύνανται να επηρεάσουν τη σχέση μεταξύ μαθητών, εκπαιδευτικών, γονέων και άλλων μελών της σχολικής κοινότητας. Μελετώνται ποικίλες μαθητοκεντρικές, εκπαιδευτικές προσεγγίσεις, όπως η εκμάθηση μέσω εργασιών, η εκμάθηση μεταξύ αναλυτικών προγραμμάτων, η βιωματική μάθηση και άλλα. Τέλος, παρέχονται παραδείγματα στρατηγικών και μεθόδων που άπτονται της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης και που έχουν εφαρμοστεί σε διάφορα διδακτικά αντικείμενα, όπως η ιστορία, τα θρησκευτικά, τα μαθηματικά, η γλώσσα κ.λπ.</p>
<p>Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:</p>	<p>Με την ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτητές θα είναι σε θέση να:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Συζητούν σχετικά με ορολογία του επιστημονικού πεδίου της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης, και συγκεκριμένα, έννοιες όπως η ταυτότητα, η ετερότητα, η διαφορετικότητα, τα στερεότυπα κ.λπ. • Μελετούν τον μηχανισμό δημιουργίας στερεοτύπων, προκαταλήψεων και των επιπτώσεών τους στον ρατσισμό και τα περιστατικά ρατσισμού. • Αναλύουν την έννοια της κουλτούρας υπό το πρίσμα διαφορετικών θεωρητικών προσεγγίσεων. • Συγκρίνουν τα βασικά χαρακτηριστικά των πέντε μοντέλων διαχείρισης της διαφορετικότητας, εστιάζοντας στη διαπολιτισμικότητα. • Περιγράφουν βασικές αρχές, αξιώματα και στόχους της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης. • Αναστοχάζονται κριτικά τις θέσεις του πολιτισμικού σχετικισμού και του οικουμενισμού. • Προβληματίζονται επάνω σε θέματα ευρύτερης κατανόησης της έννοιας της διαφορετικότητας που περιλαμβάνει διαστάσεις που σχετίζονται με τις ικανότητες, το φύλο, καθώς και το πολιτιστικό, εθνικό, γλωσσικό, φυλετικό, κοινωνικο-οικονομικό υπόβαθρο κ.λπ. • Διακρίνουν τους τύπους διαπολιτισμικών προγραμμάτων σπουδών και να προτείνουν τρόπους σχεδιασμού διαπολιτισμικών προγραμμάτων σπουδών για την τάξη. • Αποτυπώνουν τις ατομικές διαστάσεις της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης που ξεπερνούν τους μύθους και τις παρανοήσεις. • Χρησιμοποιούν δημιουργικά τις έννοιες της ταυτότητας, της διαφορετικότητας και της πολυπολιτισμικότητας στο διδακτικό τους έργο. • Μελετούν τα χαρακτηριστικά ενός διαπολιτισμικά ευαισθητοποιημένου εκπαιδευτικού και να συζητούν τρόπους για την επιτυχή διαχείριση της προσωπικής και επαγγελματικής του ταυτότητας. • Συζητούν τα χαρακτηριστικά ενός ταχέως αναπτυσσόμενου μαθητικού πληθυσμού με μεταναστευτική βιογραφία και αναπηρία ή/ και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και να καταλήγουν σε συμπεράσματα που αφορούν στην αποτελεσματική ενιαία (συμπεριληπτική) εκπαίδευση. • Εισηγούνται πρακτικές που άπτονται της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης για τάξεις μεικτών ικανοτήτων. • Επεξηγούν τη συνεισφορά διεθνών οργανισμών, όπως τα Ηνωμένα Έθνη, για τη διασφάλιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της κοινωνικής δικαιοσύνης, της εκπαιδευτικής και κοινωνικής συμπερίληψης και την

	προώθηση της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης.		
Μέθοδοι διδασκαλίας:	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Διαδικτυακές, σύγχρονες διαλέξεις από την διδάσκουσα, οι οποίες περιλαμβάνουν παρουσιάσεις, ομαδικές συζητήσεις και εργασίες στην τάξη με τη χρήση εργαλείων, όπως το zoom break-out rooms. ❖ Χρήση διαδραστικών παρουσιάσεων. ❖ Διαδικτυακά fora/ διαδραστικές συζητήσεις, βασισμένες σε ερωτήσεις που θέτει η διδάσκουσα σε σχέση με έκαστη διδακτική ενότητα. ❖ Διαδικτυακά κουίζ, ως μορφή αυτοαξιολόγησης σχετικά με την κατανόηση του υλικού του μαθήματος. ❖ Διαδραστικές δραστηριότητες, όπως ομαδικές συνομιλίες για άτυπες συζητήσεις (group chats) σχετικά με πτυχές του μαθήματος, με στόχο την αύξηση της κοινωνικής αλληλεπίδρασης μεταξύ των φοιτητών. <p>Χρήση της διαδικτυακής πλατφόρμας του μαθήματος (LMS), ως το κύριο εργαλείο διδασκαλίας που προσφέρει πρόσβαση σε όλο το εκπαιδευτικό υλικό και τις δραστηριότητες του μαθήματος.</p>		
Προ-απαιτούμενα:	-	Συν-απαιτούμενα:	-
Περιεχόμενο μαθήματος:	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Ενότητα 1: Εισαγωγή<ul style="list-style-type: none"> • Εισαγωγή στο μάθημα: παρουσίαση του διαγράμματος του μαθήματος. ❖ Ενότητα 2: Ενωσιολογικές αποσαφηνίσεις<ul style="list-style-type: none"> • Συζήτηση σχετικά με τη βασική ορολογία, όπως:<ul style="list-style-type: none"> ○ Ταυτότητα, διαφορετικότητα, διαπολιτισμικός διάλογος ○ Στερεότυπα, προκατάληψη, συμπεριφορές, διακρίσεις, ρατσισμός • Μορφές ετερότητας • Ανθρώπινα δικαιώματα και η συνεισφορά των Ηνωμένων Εθνών • Πληθυσμιακές μετακινήσεις, δημογραφικές εξελίξεις και επιπτώσεις στην εκπαίδευση ❖ Ενότητα 3: Μοντέλα διαχείρισης της διαφορετικότητας<ul style="list-style-type: none"> • Μελέτη των πέντε θεωρητικών μοντέλων διαχείρισης της διαφορετικότητας • Εισαγωγή στη διαπολιτισμική εκπαίδευση:<ul style="list-style-type: none"> ○ Στόχοι ○ Αρχές ○ Παρανοήσεις • Οδηγίες, κατευθυντήριες γραμμές, προσεγγίσεις και πρακτικές για τη διαπολιτισμική εκπαίδευση • Προκλήσεις για τα εκπαιδευτικά συστήματα ❖ Ενότητα 4: Ανάπτυξη της έννοιας της διαφορετικότητας<ul style="list-style-type: none"> • Μορφές διαφορετικότητας και η επίδρασή τους στην εκπαίδευση • Η συμβολή των διεθνών οργανισμών για τη διασφάλιση ποιοτικής εκπαίδευσης, κοινωνικής δικαιοσύνης και ειρήνης. ❖ Ενότητα 5: Διαπολιτισμική εκπαίδευση και συνδέσεις με την Ενιαία		

	<p>Εκπαίδευση</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ορισμός, αρχές, συνθήκες και θεωρητικά πλαίσια της Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης • Διαπολιτισμικά προγράμματα • Διαπολιτισμική παιδαγωγική & επικοινωνία • Διαπολιτισμική εκπαίδευση και συσχετισμοί με την Ενιαία εκπαίδευση<ul style="list-style-type: none"> ο Εστίαση: Μαθητές με μεταναστευτική βιογραφία και αναπηρίες και/ ή Ε.Ε.Α. <p>❖ Ενότητα 6: Διαπολιτισμικές πρακτικές στο πλαίσιο της Ενιαίας Εκπαίδευσης</p> <ul style="list-style-type: none"> • Τρέχουσες μέθοδοι διδασκαλίας και διαπολιτισμικές πρακτικές • Επισκόπηση διαπολιτισμικού υλικού • Αξιολόγηση και προβληματισμός σχετικά με τα προγράμματα σπουδών για τη διαπολιτισμική εκπαίδευση • Ενιαία Εκπαίδευση και διαπολιτισμική εκπαίδευση στην πράξη: συμπεράσματα από την τρέχουσα βιβλιογραφία <p>❖ Ενότητα 7: Σύνοψη - προετοιμασία για την τελική γραπτή εξέταση του μαθήματος</p>
Βιβλιογραφία:	<p><u>Υποχρεωτική:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Γκόβαρης, Χ. (2004). <i>Εισαγωγή στη Διαπολιτισμική Εκπαίδευση</i>. Αθήνα: Αστράπος. • Σημειώσεις μαθήματος: Παρουσιάσεις διδάσκουσας (Δρ. Νάνσια Κυριάκου & Δρ. Όλγα Λύρα) <p><u>Συμπληρωματική (αναφορές):</u></p> <p><u>Ελληνική:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Banks, J. (2004). <i>Εισαγωγή στην πολυπολιτισμική εκπαίδευση</i>. Μτφρ. Σταματάκης, Νικ., Κουτσοβάνου, Ευγ. Αθήνα: Παπαζήσης. • Cummins, J. (2005). <i>Ταυτότητες υπό διαπραγμάτευση. Εκπαίδευση με σκοπό την ενδυνάμωση σε μια κοινωνία της ετερότητας</i>. Αθήνα: Gutenberg. • Δαμανάκης, Μ. (2005). <i>Η εκπαίδευση των παλιννοστούντων και αλλοδαπών μαθητών στην Ελλάδα: Διαπολιτισμική Προσέγγιση</i>. Αθήνα: Gutenberg. • Ευαγγέλου, Ο. (2007). <i>Διαπολιτισμικά αναλυτικά προγράμματα</i>. Αθήνα: Τυπωθήτω- Ι. Δαρδανός. • Ιωσήφ, Ι. Σ., & Σωκράτους, Γ. Ν. (2008). <i>Ετερότητα και εκπαίδευση: ο φιλόλογος και οι παιδαγωγικές προκλήσεις της πολυπολιτισμικότητας</i>. Αθήνα: Παπαζήσης. • Κανακίδου, Ε., & Παπαγιάννη, Β. (1998). <i>Διαπολιτισμική Αγωγή: Νέα</i>

Βελτιωμένη Έκδοση. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

- Κασίδης, Δ., Αποστολίδου, Ε., & Δουφεξή, Θ. (2016). Η ειδική και διαπολιτισμική εκπαίδευση στο φάσμα της συμπεριληπτικής φιλοσοφίας. *Πανελλήνιο Συνέδριο Επιστημών Εκπαίδευσης, 2015(1)*, 595-605.
- Mamas, Ch. (2014). Inclusive and intercultural education: Two faces of the same coin? *In Intercultural Education: Challenges, Pedagogical Views and Recommendations*, edited by C. Hajisoteriou & C. Xenophonotos, 80–95. Kavala: Saita Publications. [In Greek]
- Τσιάκαλος, Γ. (2011). *Οδηγός Αντιρατσιστικής Εκπαίδευσης* (τ. 1–2η). Ανακτήθηκε από https://users.auth.gr/gtsiakal/tsiakalos_book.pdf
- Baker, C. (2001). *Εισαγωγή στη Διγλωσσία και τη Δίγλωσση Εκπαίδευση*. Αθήνα: Gutenberg.

Αγγλική:

- Hajisoteriou, C., Karousiou, C., & Angelides, P. (2020). Rethinking interculturalism: student voices on promoting intercultural school development. *Research Papers in Education*, 1-26.
- Hajisoteriou, C., & Angelides, P. (2017). Collaborative art-making for reducing marginalisation and promoting intercultural education and inclusion. *International Journal of Inclusive Education*, 21(4), 361-375.
- Karousiou, C., Hajisoteriou, C., & Angelides, P. (2019). Teachers' professional identity in super-diverse school settings: Teachers as agents of intercultural education. *Teachers and teaching*, 25(2), 240-258.
- Leeman, Y., & Ledoux, G. (2003). Preparing teachers for intercultural education. *Teaching Education*, 14(3), 279-291.
- Miravet, L. M., & García, O. M. (2013). The role of teachers' shared values and objectives in promoting intercultural and inclusive school cultures: a case study. *International Journal of Qualitative Studies in Education*, 26(10), 1373-1386.
- Mokias, A. J. (2019). Comparative approach of educational policy of Greece to intercultural education with other European countries. *Journal of Contemporary Education, Theory & Research*, 3(1), 21-24.
- Passiatore, Y., Pirchio, S., Carrus, G., Maricchiolo, F., Fiorilli, C., & Arcidiacono, F. (2019). Intercultural practices and inclusive education in Europe: can migration be a resource for individual and societal development?. *European Journal of Psychology of Education*, 34(1), 209-224.
- Sorkos, G., & Hajisoteriou, C. (2020). Sustainable intercultural and

	<p>inclusive education: teachers' efforts on promoting a combining paradigm. <i>Pedagogy, Culture & Society</i>, 1-20.</p>
Τρόποι και κριτήρια αξιολόγησης:	<p>Ποσοστά αξιολόγησης:</p> <p>Στο πλαίσιο του μαθήματος υπάρχει μια συνεχής αξιολόγηση, η οποία αντικατοπτρίζεται στα ακόλουθα:</p> <p>Συμμετοχή σε δυναμικές διαδραστικές δραστηριότητες του μαθήματος: 15%</p> <p>Εργασίες:</p> <p>α. Ατομικό βιβλιογραφικό δοκίμιο, το οποίο καταλαμβάνει το 15% του τελικού βαθμού.</p> <p>β. Εργασία που βασίζεται σε ατομική μελέτη, η οποία καταλαμβάνει το 20% του τελικού βαθμού.</p> <p>3) Τελική γραπτή εξέταση: 50%</p> <p>Ποσοστά αξιολόγησης:</p> <p>Στο πλαίσιο του μαθήματος γίνεται συνεχής αξιολόγηση, η οποία βασίζεται στα ακόλουθα κριτήρια:</p> <p>1) Συμμετοχή σε δυναμικές διαδραστικές δραστηριότητες του μαθήματος, η οποία αντιστοιχεί στο 15% του συνολικού βαθμού.</p> <p>2) Εργασίες:</p> <p>i. Συμπλήρωση εργασιών με τη μορφή quiz, η οποία αντιστοιχεί στο 15% του συνολικού βαθμού.</p> <p>ii. Γραπτή εργασία που βασίζεται σε ατομική μελέτη (έκτασης περίπου 3.000 λέξεων), η οποία αντιστοιχεί στο 20% του συνολικού βαθμού.</p> <p>3) Τελική γραπτή εξέταση μαθήματος, η οποία αντιστοιχεί στο 50% του συνολικού βαθμού.</p>
Γλώσσα διδασκαλίας:	Ελληνική